

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 100 Lei. — Șase luni 50 Lei. — Trei luni 25 Lei. — Pentru străinătate un an 180 Lei.

Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrierile nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor: un șir peti 2 lei pentru odată dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Congresul catehetic al preoțimii ortodoxe române din Ardeal

Sedința a IV-a

Se deschide la ora 3 d. a.

Prezidează *Dr. G. Ciuhandu*, mai târziu prezent și I. P. S. Sa mitropolitul *Nicolae* principeasa *Al. Cantacuzino*, și dl inspector general *Savin*.

La ordinea de zi punctul 7 al programului: *Materia de învățământ religios în școala primară*. Dl director seminariilor *Dr. Petru Barbu* expune într'un studiu temeinic părerea sa de vechiu și încercat pedagog și autor de manuale pentru studiul religiunii în școala primară. Arată scăderile de care suferă metoda învățământului religios și planul de învățământ și ilustrează cu exemple cum trebuie făcută o lecție de religie, pentru ca ea să servească scopul educației. De încheiere propune:

1. să se introducă 2 ore de religie pe clasă și elevii să fie duși la biserică dela începutul liturghiei;

2. autoritatea bisericăscă mitropolitană să conchime o anchetă catehetică pentru stabilirea programei analitice și redactarea îndreptarului metodic;

3. să se prelucreze materialul de învățământ în lecțiuni și să se publice în manuale pentru cateheti;

4. să se introducă editarea oficială a manualelor de religie, ca să se înlăture greșelile și să se curme specula;

5. în sfârșit să se înființeze o Societate a profesorilor de religie.

La discuție asupra problemei iau parte protopop *E. Stoica* accentuând importanța povestilor clasice în primul an de școală, în locul povestirilor morale. Stăruie asupra expunerii vii și atragătoare, în formă de istorisire a lecțiilor de religie, fără a se fărâmița în totdeauna după cerințele treptelor formale. În această privință îndrumă atențiunea asupra cărții dlui *Nisipeanu*, care, deși nu poartă timbrul ortodox ei în toate, poate da prețioase orientări catehului.

Părintele *Gh. Maior* sprijinește punctul de vedere al păr. *Dr. P. Barbu* și cere o *pedagogie ortodoxă*.

Congresul acceptază propunerile referentului făcute la sfârșitul expunerilor sale.

La punctul 8 din program: *Educația religioasă în școlile profesionale și de ucenici*, îndreptat spre rețetădă păr. *Pavel Borzea*, prezidentul spune, că referentul împiedecat de pricini familiare nu s'a putut prezenta și cere autorizare din partea congresului, ca lucrarea să treacă prin cenzura comitetului central pentru a putea fi publicată în *Analele Asociației*, spre cunoștință obștească.

Ca încheiere a discuțiilor asupra învățământului religios în școală. I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* constată cu bucurie că discuțiile au fost ținute la un nivel vrednic de însemnătatea problemei catehizării. De când există biserică ortodoxă română nu s'a mai făcut poate o astfel de discuție, felicită congresul pentru acest frumos și înălțător început și urează: Cu Dumnezeu înaintea Bisericii care are în mână tinerimea, mai târziu va avea cu sine caracterele credincioșilor!

Apoi continuă: Școala noastră dela cea primară până la cea mai înaltă a fost în trecut

prea intelectualistă, preocupată în mod unilateral de importanța cunoștințelor, făcând apel la una din facultățile sufleteste: rațiunea. Omul însă nu e numai rațiune, e și inimă și voință. Acea școală care face apel numai la rațiune, e unilaterală. Școala noastră a pățit de această scădere, și cea confesională. Cauza se pune în parte și în contul direcțiunii pedagogice *Herbart Zilleriană*, care operează cu idei — deși nu numai ideile cârmuesc viața — și astfel școala a devenit mijlocul de strecurare a ideilor.

Pe urma metodei acestei direcții pedagogice o lecție de religie fărâmițată după anumite trepte formale și-a pierdut frumusețea și căldura. La puterea materialului istoric o importanță cerință catehetică în școală e să fie un bun vestaș. Așa ca să li se pară copiilor că istorisirea se petrece înaintea lor și să aibă aceleași impresii ca și când ei ar fi fost de față când sau petrecut la cele istorisite. Ai apropiat pe Mântuitorul de sufletul copiilor, având pe Hristos în inimă, poți fi sigur că zidești caractere. Caracterele și religiunea nu se învață — se învață teologia, — omul religios și moral se formează prin o atmosferă religioasă. Astfel nu numai catehetul, ci toți în școală, prin toate obiectele de învățământ, să facă educație. Nu este permis să se introducă în școală nimic din ceea ce nu servește educației. Minunat arată *Förster* cum o lecție despre linia oabliă poate fi întrebuințată ca mijloc de educație: ea te învață cum să fi drept în viață, cum să trăiești drept. Nimic nu are valoare în învățământ, ce nu stă în serviciul desăvârșirii sufletului omenesc. Iată de ce cerem să i-se dea religiunii în școală importanța cuvenită, căci ea, mai mult decât ori care obiect, are în privire sufletul. Prin circulară — spune I. P. Sf. Sa — am oprit să se aplice planul ministerului care reduce orele din religie, ca să nu rămână școala fără religie. Noi reprezentăm prin aceasta interesele sufletului omenesc și odată cu capul nu ne vom supune la măsuri cari periclitează binele sufletesc al poporului.

Nu instrucția, ci educația este lucru de căpetenie. Instrucția e numai un mijloc, o unealtă pentru scopul superior al formării caracterelor morale. Educația se face îndrumând nemijlocit viața copilului. Să nu-l lăsăm pradă influențelor rele. De aceea cerem să se înființeze pe lângă școlile secundare internate sub îngrijirea bisericii. Și intrucât ea însăși nu dispune de mijloacele materiale, este de datoria statului să o ajute în această operă de educație și de cultură.

Apoi își întoarce privirile spre *școala confesională*. Cât de legați ne simțim cu inima de aceste școli! Noi le-am înființat și le-am susținut cu mari jertfe sufleteste și materiale. Ne am despoiat bisericile de podoaba lor, ca să nu lăsăm școlile să peară și cu ele să dispară limba și cultura națională. Slujitorii altarelor aici trebuiau să-și concentreze mai ales atențiunea și forțele. Adeseori în loc de predică la sfârșitul slujbei de Dumineca trebuiau să îndemne, să stăruie pe lângă credincioși ca să jertfească pentru școală.

Cei ce azi se ridică împotriva ei, ori o nesocotesc, nu-și dau seama de această operă militantă pentru cultură, ca să se închine ei. Noi ne-am luat prin această școală un simțământ de răspundere pentru cultura neamului.

Și stăm în loc, hotărâți, în fața oricăror inițiative. Noi ne avem tradiția școlară, o zestre sufletească moștenită dela înaintași, — tămăiată cu fumul de cădelniță și nu vrem să risipim moștenirea.

Acum ne dăm pe deplin seama că nu mai sântem în primejdie ca mai înainte, dar sântem conștienți și de aceea că Statul nu are o slujitoare mai credincioasă decât biserică ortodoxă și nici cetățeni mai devotați, ca slujitorii altarelor. În numele cărui interes al statului ori al neamului este ignorat, este refuzat ajutorul bisericii noastre, pe care îl aduce prin școala sa confesională? Noi vrem să rămânem biserică militantă pentru cultură prin școala care reprezintă cel mai superior principiu cultural moral.

Adresându-se preoțimii îndeamnă să se facă apostoli ai acestor principii și pentru frații cari n'au fost aici la congres precum și în popor, ca întreagă obștea să-și facă din școlile confesionale stele luminoase de călăuzire în viață.

Promite că va iniția ancheta catehetică și întruniri ale catehetilor și profesorilor de religie pentru stabilirea planului și îngrijirea de manuale. Corpul profesorilor de religie este la începutul organizării sale și în măsura în care cresc puterile li-se va cere și o muncă tot mai rodnică.

Duceți din acest congres însuflețirea de a lucra prin școală la trezirea religiosității și moralității mlăditelor tinere, ca să avem o generație bună căreia să-i putem încredința scumpa moștenire a sufletului românesc. —

Prezidentul, *Dr. Gh. Ciuhandu*, mulțumește I. P. Sf. Sale pentru îndemnul cald și sfaturile înțelepte pe care le-a revărsat asupra congresului.

La ordinea de zi punctul 9 din program: *Delegația clerului*. Referentul, preot *Alexandru Popa* cetește raportul său la sfârșitul cărui face aceste propuneri:

a) Să se facă o arondare nouă a parohiilor, extinzându-le prin afilieri unde acestea sânt posibile; pot rămânea neafiliate numai acele parohii la care situația topografică nu permite afilierea și care se pot întregi și cu preoți cu calificare mai inferioară;

b) Să se ordoneze ca toate parohiile să zidească case parohale sau să dea echivalentul acestora, ca relut de chirie, și lemnele de foc în natură;

c) Leafa să se distribuie prin protopopiate lunar; cu această ocazie să se țină și conferențe și consfătuiri preoțești;

d) Să se uniformizeze stola, ear pentru cazul că preoțimea va fi salariată de către stat în mod corăspunzător, preoțimea se arată aplicată a renunța la stolă.

II. Intre obiectele de învățământ la seminariile teologice să se introducă: apicultura, pomăritul, creșterea viermilor de mătase, cu ti-varea plantelor medicinale, și fiecare preot să fie obligat să se ocupe cel puțin cu una din aceste îndeletniciri.

III. Congresul să numească o delegație de 5 preoți cari să compună un memoriu, despre toate doleanțele preoțimii pe care, după ce-l vor fi comunicat și autorităților noastre bisericesti, să l prezenteze guvernului și în care să cere:

a) preoșimea ortodoxă să fie retribuită conform calificației sale, în raportul cu salarizarea corpului didactic, care lucrează în același ogor cu noi;

b) diploma preoșilor absolvenți de liceul complet și seminarul teologic să se echivaleze cu diploma licențiatilor în teologie din vechiul regat, iar pe viitor, pentru ca calificarea să fie egală, să nu se mai primească în teologie decât bacalaureați, cari absolvând și cei 4 ani de teologie sunt egali cu licențiații;

c) adusele familiare să se dea din nou, întrucât s'ar da și celorlalți funcționari și după norma acestora;

d) preoșilor fără eclezie sau fără eclezie completă să li se dea un spor de 25% la salariu.

IV. a) Congresul să accepte pentru întreg clerul impozitul de 1% după salariul brut pentru înființarea casei preoșilor pe lângă universitatea din Cluj.

b) Aceeași delegație de sub p. III să ceară Ministrului Cultelor să ia în budget o subvenție anuală pentru casa preoșilor de 1/2 milion lei, egali cu cea acordată casei învățătorilor de către Ministerul Instrucției;

c) să se ia în budgetul Ministerului Cultelor la titlul creditelor extraordinare suma necesară procurării unei case în Cluj pentru casa preoșilor.

Referentul comisiei de cenzurare p. V. *Pușcariu* mulțumește I. P. S. Sale p. mitropolit *Nicolae* pentru stăruințele depuse până acum pentru rezolvarea favorabilă a chestiunii din partea factorilor de stat; nu se indentifică însă pe de ntregul cu propunerile referentului și cere încadrarea preoșimii în statutul unic al funcționarilor salarizându-se după calificare; ori de nu se face aceasta, preoșimea să se salarizeze din partea statului întocmai ca și corpul didactic, deasemenea după calificare. Pentru constatarea calificăției, seminariile noastre să fie considerate egale cu facultatea de teologie. Reducerea parohiilor o socotește ca o chestie ce necesită studiu și de altfel cade în competența organelor bisericești. Sesiile parohiale să se întregască până la 32 jgări și unde nu se poate să se dea echivalent 25% dela salariu. Celelalte chestii de detalii să se aranjeze de organele bisericești și de reprezentanții statului.

Pentru aranjarea dotației clerului propune o comisie de 5 membri care să prezinte dlui ministru al cultelor și PP. SS. Lor ierarhi un memoriu, iar în ce privește stolele să fie rugate organele eparhiale să le uniformizeze după eparhi, dacă nu se poate pentru întreaga mitropolie.

Intrucât acest nou memoriu nu va avea rezultat, comisia să raporteze comitetului central, ear acesta să convoace un nou congres extraordinar, cu reprezentanții despărțimentelor, pentru a delibera.

Congresul acceptază referatele ca material de studiu, și numește comisia de 5 în persoanele părinților: I. Cioran, E. Crăciun, P. Borza, Dr. N. Stinghe și I. Ludu.

Păr. asesor *L. Triteanu*, dă lămuriri asupra demersurilor făcute de autoritățile bisericești și propune să fie chemați în ajutor și parlamentarii preoși, în ori care partid ar fi, ca să intervină pentru soluționarea favorabilă a cauzei, lucru pe care de altfel l-au făcut și până acum, de câteori s'a ivit necesitatea.

Mai iau parte la discuție p. *Ioanichie Oprean*, protopop *C. Moldovan*, cari discută neajunsuri de prin parohii; iar *P. Cațavei* cere îngăduirea de a se putea strămuta preoșii în alte eparhii, dacă aceasta dă o situație mai favorabilă.

I. P. Sf. Sa Păr. Mitropolit *Nicolae* pune întrebarea: dacă se poate îngădui să plece preoșii tocmai de acolo unde e mai mare lipsă de ei ca în Țara Olului? N'a oprit pe cineva să plece în altă parte când aduce mai mare folos acolo, ori când nu strică prea mult plecând, dar biserica care a crescut pe preoși trebuie să și pună întrebarea: ce se întâmplă dacă absentează dela postul lor, când și altfel în mitropolie sunt aproape 500 de parohii vacante și sectarii dau năvală și păgânismul sporește. Cererile personale de strămutare nu pot fi privite decât în lumina interesului general al bisericii. Dă lămuriri asupra străduințelor depuse pentru soluționarea favorabilă a dotației preoșimii și spune că a primit promisiuni și asigurări din partea reprezentanților statului în ce privește salarizarea și cu privire la întregirea sesiilor prin reforma agrară, dar constată că nu pretutindenea s'a dovedit cuvenitul interes din partea preoșimii pentru apărarea intereselor bisericești cu prilejul acestei reforme. Iar reducerea parohiilor s'a făcut și până acum când s'a ivit vacanța unde a fost cu puțință să fie administrate de unul singur.

Congresul ia la cunoștință cu satisfacție deslușirile I. P. Sf. Sale.

La ordinea zilei punctul 10: *Propuneri*. Raportorul comisiei de cenzurare, *Dr. N. Stinghe* prezintă: 1) propunerea p. *Iancu Ștefănuț*, care cere măsuri de disciplinare față de preoși neglijenți; 2) propunerea p. *I. Crăciun*, ca «Revista Teologică» și «Lumina Satelor» să fie decretate organe oficiale ale Asociației; 3) a doua propunere a Păr. *Crăciun*, ca la internatul arhidiecezan să se pună la dispoziție loc pentru adăpostul preoșilor, când vin la centru; 4) propunerea p. protopop *E. Stoica*, ca preoșii-pascălari să fie eruați și suspendați din serviciu, din partea autorităților bisericești; 5) propunerea p. *I. Dăncilă*, ca să fie rugat Sf. Sinod pentru a cere factorilor de cădere organizarea clerului militar și numirea unui inspector general cu gradul de episcop; — referentul le recomandă congresului spre primire.

Congresul trece propunerea p. *I. Ștefănuț* comitetului central spre studiere; privitor la «Revista Teologică» și «Lumina Satelor» I. P. Sf. Sa răspunde: cu plăcere le aș ceda când preoșimea ar fi în stare să le susțină cu mijloace materiale și intelectuale, dar până la dovada deplină rămân în proprietatea celor ce le-au înființat și le sus-

țin; în ce privește localul de adăpost la internatul arhid., căzând în competența secției Sibiu, aceasta a și luat hotărâre în adunarea sa generală; iar propunerile de sub 4 și 5 congresul le încuviințează și le trimite biroului pentru a face adrese către forurile competente.

Păr. *Nic. Popa* din Ormindea reclamă contra superiorului său, din protopopiat, care l-a tratat brutal în frământările electorale.

Congresul îndrumă pe reclamant a se adresa în scris comitetului central, care va studia cauza.

Păr. *Șt. Mețes*, în numele comisiei de candidare, propune lista biroului și comitetului central pe un nou period de 3 ani, după cum urmează: președinte *Dr. Gheorghe Ciuhandu* asesor cons. în Arad, secretar general preot *Pompei Morușca* directorul oficiului statistic mitrop. în Sibiu, casier central preot *Virgil Nistor* secretar consistorial în Sibiu, membri în comitet din *Secția Sibiu*: *Lazar Triteanu* asesor cons. Sibiu, *Dr. Aurel Crăciunescu* și *Ilie Beleuță* profesori seminariilor Sibiu, preoșii *Aurel Nistor*, *Arpatac*, *Pavel Borza*, *Viștea de Jos*, *Ioan Crăciun*, *Spring* și *Ioan Dăncilă*, Sibiu; din *Secția Arad*: protopop *Ioan Georgia*, *Boroșneiu*, *Dr. Patr. Țucra*, *Vinga*, *Dr. Ștefan Cioroianu*, *Banat Comloșulmare*, preoșii *Dr. Ioan Felea*, *Pecica*, *Iancu Ștefănuț*, *Măndruloc*, *Mihail Cosma*, *Râpsig* și *Traian Cibian*, *Țela*; din *Secția Caransebeș*: protopopul *Andreu Ghidiu*, *Dr. Petru Barbu*, director seminariilor, *Caransebeș*, protopopii *Dr. Gheorghe Popoviciu*, *Lugoj*, *Mihail Gașpar*, *Bogșa montană*, *Ion Gețiu*, *B. Ziaș* și preot. *Nicolae Văleanu*, din *Secția Oradea mare*: *Dr. Aurel Magier*, asesor cons., *Zaharie Moga*, asesor consistorial, *Damașchin Ioanovici*, prof. de religie, *Oradea-mare*, protopopii *Petru E. Papp*, *Beiuș*, *Alexandru Muntean*, *Tileagd* și preoșii *Gheorghe Popa* și *Iosif Moldovan*, *Oradea-mare*, din *Secția Cluj*: asesorul consist. *Dr. Sebastian Stanca* protopopii *Dr. Ioan Lupas*, profesor univ., *Cluj*, *Vasile Gan*, *Baia de Arieș*, *Ioan Teculescu*, *Alba-Iulia*, preoșii *Aurel Muntean*, *Sebeșul mare* și *Suciu*.

Părintele *P. Morușca*, secretar general de până azi, roagă congresul să-l lase din combinație, alegând alt secretar general, căruia li pune în vedere ajutorul și experiențele sale de până aci.

Pusă chestiunea în discuția congresului, acesta insistă, ca părintele secretar să păstreze și pe mai departe funcțiunea de secretar general.

Congresul primește lista comisiunii de candidare, în întregimea sa.

Exhaustivă programa congresului, părintele președinte *Dr. Gh. Ciuhandu* își exprimă mulțumirile care o datorește membrilor congresului, pentru seriozitatea și demnitatea, cu cari s'au purtat discuțiile. Nivelul înalt al discuțiilor și mai ales felul în care au fost concepute problemele dela ordinea de zi, dau dovada despre maturitatea de gândire a clerului nostru, precum și despre râvnă, cu care preoșimea stie să se apropie de misiunea sfântă a sa.

Nădejdea noastră de bine, că ne vom achita cu demnitate de apostolia noastră — con-

FOIȘOARA

Câte una pe zi

«...Iar când vă rugați, să nu faceți ca tariseii...»

Câteva cuvinte rostite în taină; un gând virgin cristalizat din frământări de nopți fără hodină; un sentiment ce izvoarește în chip spontan din orice inimă curată; o sfioasă ridicare a ochilor spre necuprinsul zărilor senine — aceasta-i rugăciunea sfântă care s'aude până în al șaptelea cer!

Cartea*) domnului *Z. Sandu* (*N. Regman*) țesută de curând de sub teascurile «*Daciei Traiane*» din Sibiu, cuprind rugăciuni de acestea: scurte și profund simțite.

Poate că de aceea m'am și apropiat de ele cu atâta simpatie și încredere, citindu-le cucernic și pe îndelete — câte una pe zi.

Belșugul de simțire ce se revarsă în râuri largi din fiecare slovă iscusită a cărții se în stăpâna tot mai mult asupra sufletului meu; și fără să mi dau seama, m'am pomenit de odată că mă închin aievea.

*) *Z. Sandu: Rugăciunile vremii*, Sibiu 1922.

Căci «*Rugăciunile*» dlui *Z. Sandu* sânt cântece cântate în surdină și psalmi de laudă închinăți Luminii. Simțiri curate învăluite în haina caldă a sincerității.

Aceasta le e tainica putere, — cu care-ți covârșesc tot sufletul.

Sânt flori gingașe, crescute în pământul rodnic al unui suflet bogat.

Câteva din aceste poeme'n prosă sânt «prelucrări libere și imitații» după *Rabindranath Tagore*, marele profet al Indiilor renăscute. *Misticismul specific, tagorean*, îl respiră însă fiecare din ele.

Acest fapt implică și nota dominantă a optimismului sântos de care e pătruns tot scrișul dlui *Z. Sandu*.

Excelsior-ul e busola îndemnurilor sale înțelepte.

Din sentimentul însuflețirii sale pentru «*Ideal*» a izvorât «*Credința*» și «*Nădejdea*» lui în tot ce e «*Bunătate și iubire*», în «*Frumuseță*», «*Muncă și Lumină*», în «*Biruința*» «*Dreptății*» prin «*Dragoste*» și «*Suferință*» — în «*Măntuire*». Și același sentiment i a inspirat apoteoza «*Mamei*», alui «*Rabindranath Tagore*» și a lui «*Dante*».

Din poemele cu motive religioase pătrund și ecouri în tonalitate nordică. *Knut Hamsun* și *Selma Lagerlöf* de bună seamă nu-i sânt ne-

cunoscuți autorului. Deaceia, un pozitivist mai doctrinar, și prea zelos în căutarea «*influențelor literare*», ar avea prilej să constate anumite reminiscențe din acești mari măiestri ai nordului. Noi nu le constatăm, din simplul motiv că ele sânt asimilate. Și apoi universalitatea fondului sufletesc uman e în stare să ne îndrume și spre altă-explicare a acestor influențe.

Bunele îndemnuri și simțirile curate, cari împodobesc cuprinsul cărții dlui *Z. Sandu*, au fericirea de a-și fi găsit și-o formă binecuvântată. E «*limba veche și n'țeleaptă*» pe care n'o mai găsești decât în bătrânele cronici și n' scripturile sfinte.

Graiul așezat, de culorit arhaic, potolit și plin de melodie, pe ici pe colo și întefește cursul — fără a trece în tempo ditirambic. Nu e monotonie soporifică a stilului fără viață, ci ritmul liniștit și tainic al cădelnițării...

În clipa în care fac aceste constatări tardive, vitrinele librăriilor noastre vor fi văduvite poate de podoaba «*Rugăciunilor Vremii*».

E un cuvânt bun pentru autorul lor, ear pentru public — un îndemn să le citească.

N. Colan

tinuă părintele prezident — este, că Asociația clerului, ca mijloc al unei activități sistematice, a avut fericirea, de a avea de față și la acest congres, pe I. P. Sf. Sa Părintele Mitropolit, urzitorul acestei organizații. Mulțumim I. P. Sf. Sale cu toții, pentru că și pe acest congres l-a onorat cu prezența Sa și mai ales pentru prea prețioasele lămuriri și povești, cu cari ni-a întărit sufletele, și-L roagă, ca și pe viitor să păstreze aceste legături sufletești chemate a înălța conștiința clerului despre misiunea sa în viață. Cu acestea, a declarat congresul al treilea de încheiat la ora 6^{1/2}.

I. P. Sf. Sa de încheiere dorește ca sfaturile ținute la înălțime să aducă roade bogate. Bunul Dumnezeu să binecuvinteze rodul ostenețelor și pe Sfinții Voastre ca să vă întoarceți cu bine și să puteți conduce poporul și în viitor pe calea legărității și a bunei frății creștinești. Domnul să vă binecuvinteze!

Răspunsuri

la telegramele de omagiu trimise din congresul preoțesc

Dr. Gh. Ciuhandu — Sibiu

Mulțumesc cu recunoștință pentru bunele simțăminte și vă încredințez de tot devotamentul pentru binele bisericii și al slujitorilor ei.

Ministrul C. Banu.

Președinte Dr. Gh. Ciuhandu, congresul preoților Sibiu

Apărând biserica în care e mai mult din sufletul românesc, apăr acest suflet însuși.

Iorga.

Reforma constituțională

Pedeapsa cu moarte. — Statul și biserica

Comisiunea pentru modificarea Constituției a terminat discuțiile asupra anteproiectului.

Comisiunea a discutat și capitolul ce tratează despre pedeapsa cu moarte.

Di prim-ministru Brătianu, a cerut introducerea pedepsei cu moarte, motivând că: 1) e introdusă în ținuturile unite; 2) că de obicei crimele sânt săvârșite de către străini; dacă ar fi numai firea bândă a românului, n'ar fi nevoie de introducerea pedepsei cu moarte, și 3) e introdusă și în țări cu civilizația mai înaintată decât a noastră, ca Franța, Anglia etc.

Di ministru V. Sasu a combătut introducerea pedepsei cu moarte.

S'a decis ca această chestiune să rămână deschisă, și să fie lăsată în hotărârea marelui comisiuni constituționale parlamentare. —

În chestia bisericească, I. P. S. S. Mitropolitul primat a făcut istoricul trecutului bisericii române ortodoxe, arătând legăturile strânse dintre popor și biserică. A cerut să se dea întâietate bisericii ortodoxe și în noua constituție față de celelalte culte.

I. P. S. Sa a fost de părere ca în textul cel nou Biserica ortodoxă să fie recunoscută ca Biserica națională.

P. S. S. Vartolomeu, episcopul Râmnicului și Noului Severin, a spus că nu se împacă nici cu termenul «dominantă» din noul text, nici cu termenul «națională». P. S. Sa e de părere că termenul cel mai potrivit ar fi «biserica poporului român» recunoscându-i se întâietatea între celelalte culte.

Di C. Disescu a opinat să se introducă termenul: «Biserica statului român».

Di D. Ioanițescu a propus să se adopte prin analogie formula art. 114 din constituția poloneză, care prevede că biserica romano-catolică, fiind biserica majorității națiunii, i se recunoaște întâietatea printre celelalte confesiuni, care însă se bucură de un tratament egal.

Mitropolitul primat și episcopul Vartolomeu ar primi formula în cece privește întâietatea și majoritatea.

Di I. Brătianu, s'a declarat contra acestei formule, întrucât acest text ar produce dificultăți. E pentru un text care să prevadă întâietatea fără să atingă egalitatea celorlalte.

Di V. Sasu, a fost de părere ca Bisericii ortodoxe să i se recunoască întâietatea la ceremonii de stat.

Comunicat

Se atrage atențiunea oficiilor proto-presbiterale și parohiale și a cucernicilor preoți spre orientare și strictă observare, că titulatura bisericii noastre este ortodoxă, ear nu greco-orientală, ori chiar greco-ortodoxă, cum s'a folosit și se folosește și azi în multe acte oficiale și în gazete.

Pe viitor se va folosi exclusiv numai numirea de ortodox român.

Asupra numirii acesteia vor trebui lămurii și credincioșii noștri, ca să abandoneze un nume, impus de vremurile de opresiune ale bisericii noastre strămoșești de aici.

Consistorul arhidiecezan.

Pentru „Patria“ dela Cluj

— Dela congresul preoțesc —

Dacă «Patria» dela Cluj a văzut și înțeles numai atât, cât și cum a scris în numărul său din 23 Noemvrie despre Congresul preoțesc catih-tic dela Sibiu prin condeiul «mai multor ortodocși» afirmativi dar anonimi — că acolo s'ar fi făcut, adecă, politică de partid — o privește, ear eu, personal, n'aș avea nimic de zis.

Anonimii au însă și pretenția de a ști, că «aranjeerii principali și adevărații autori» ai telegrammei congresului preoțesc cătră ministrul prezident al țării «sânt aceleași persoane», care au hotărât trimiterea altei telegramme, din congresul electoral național bisericesc dela 1916, cătră fostul premier ungar de pe vremuri.

Mistificarea aceasta stă, prea potrivit, alătura de miopia «Patriei» greco-catolice (?) când în congresul nostru vede numai aceea ce dânsa crede că poate fi dificulta, după credințele sale politice.

S'o știe «Patria»: autorul telegrammei din partea congresului preoțesc cătră ministrul prezident sânt eu care am și condus acel congres. Deci «Patriei» îi rămâne una din două datorii de onoare: ori să dovedească legătura dintre telegramma celuilalt congres, național bisericesc, dela 1916, și dintre mine, care n'am fost nici măcar deputat în acel congres, — ori să rectifice, rămânând să fie cuviincioasă pe viitor și să nu mai suspicioneze și insulte fără de nici un temei.

Aceeași datorie revine și anonimilor, despre cari cred, mai încurând, că sânt fabricația redacției, de cât preoți români ortodocși.

Preoțimea ortodoxă din Ardeal nu se angajează să spele rufele, nici ale unui partid politic. Ea înțelege însă, ca element de ordine, să deie din întrunirile sale oficiale cuvenita atențiune și respect aceluia, pe care Regele îl chiamă și țara îl are în fruntea trebilor ei obștești.

Dr. Gh. Ciuhandu,

prezidentul congresului preoțesc, asesor consistorial, Arad.

A apărut

Calendarul Bunului Creștin pe anul 1923

Se vinde la LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ în SIBIU, și în alte librării. — La cererile prin MANDAT POSTAL se va adăuga 4 Lei pentru porto și recomandat.

Stirile zilei

Știri personale. I. P. S. Sa mitropolitul nostru Nicolae, a plecat în 26 l. c. cu trenul de sara la București spre a lua parte la ședințele sfântului Sinod și ale senatului. Tot atunci au plecat în capitală și P. Sfinții episcopi Ioan al Aradului, Roman al Oăzii mari și Nicolae al Clujului, cari sosiseră în Sibiu în 23 l. c. și au participat la ședințele consistorului mitropolitan ținute în 24 și 25 Noemvrie sub presidiul I. P. S. Sale mitropolitului.

Predică în catedrală. Duminecă a predicat în biserica catedrală cap. Ioan Dăncilă, preot militar.

Deschiderea corpurilor legiuitoare, convocate în sesiunea ordinară, se face astăzi, în 28 l. c. La ora 11 se celebrează serviciu divin în prezența miniștrilor, parlamentarilor și ale autorităților civile și militare. La ora 11 și jum. înaltele corpuri se întrunesc în sala ședințelor, ear la ora 12 M. S. Regele, însoțit de A. S. R. Principele moștenitor, intră în sala ședințelor. M. S. citește mesagiul de deschidere a sesiunii ordinară a adunărilor naționale constituante. După plecarea Suveranului, adunările procedează la lucrările lor.

Senatul Universității din București a aprobat numirea dlui Dr. Vasile Ispir ca profesor la facultatea de teologie pentru catedra de îndrumări misionare.

Decorați. M. S. Regele a binevoit să acorde distincțiuni următoarelor persoane ale bisericii: Steaua României în gradul de ofițer, protopopilor Nicolae Borzea din Făgăraș și Ion Teculescu din Alba-Iulia, și în gradul de cavalier protopopului Dr. N. Stinghe din Brașov; Coroana României în gradul de ofițer protopopilor D. Moldovan din Sighișoara, T. Herman din Dej, I. Muntean, Agnita, și preotului Iuliu Suceava din B. Prund, ear în gradul de cavalier: V. Domșa, prot. în Orăștie, Dr. Seb. Stanca asesor cons., Cluj, A. Gălea, revizor, Dej, G. Coanta, preot în Cincul mare, G. Suci, diacon în Dobolii-de-jos, T. Muică, preot în Sângeorgiu de pădure, G. Oprean, preot în D. Sănmărtin, Ion Toma, paroh în Dobolii de jos; Medalia Serviciului credincios cl. I.: George Poponea, președintele «Reuniunii meseriașilor români din Sibiu».

Partidul democrat al defunctului Take Ionescu, partid alcătuit din vechi conservatori și din alte elemente, a fuzionat cu partidul național. Din felul cum vor lucra partidele fuzionate, se va vedea ce fel de înrăurire, bună sau rea, vor exercita în vechiul regat. Este de dorit, ca «în-ceputul de unire sufletească» să fie făcut în ceas cu noroc.

Lucrările congresului preoțesc ardelen. Au apărut: Actele Congresului al doilea 1921 al Asociației «Andrei Șaguna» a clerului Mitropoliei ortodoxe române din Ardeal, Bănaț, Crișana și Maramurăș, publicate de Broul Asociației clerului. De vânzare la Librăria Arhidiecezană în Sibiu. Prețul pentru membri: 16 Lei, pentru alții 20 Lei, plus porto.

Pildă de urmat. Cuvântul Poporului scrie: Un preot luteran (sas) dintr'un sat apropiat — mi e bine cunoscut — îmi spunea ocazional între altele: Faptul, că credincioșii bisericii noastre țin foarte mult la noi — la preoții lor, — e a se atribui exclusiv purtării noastre și serviciilor reale și foarte frumoase ce prestăm pentru ei. Eu — de exemplu — am abonate diferite foi periodice de natură agronomică, economică în genere, apoi culturală, socială, cu deosebire morală, sanitară și puțin politică. Aceste foi apar parte aici în țară, parte în Austria, Germania și Elveția. În decursul săptămânii le cetesc cu atențiune, extrag din ele tot ce cred că poate fi de oarecare folos credincioșilor mei — iar Duminecă, fără excepție, după amiază întrunesc în biserică pe toți dela 16 ani în sus, fără osebire de sex, și într'o vorbire obiectivă — cam de o oră — după o scurtă rugăciune cătră Cel de Sus, le explic tot ce e bine să știe credincioșii mei, — adecă tot ce le poate fi spre folos. Corespondența între cei de acasă și cei duși în străinătate, America etc., se face tot prin mine, — bine înțeles în mod gratuit.

Ședință literară. La «Reuniunea meseriașilor români din Sibiu» strada Brukental Nr. 17 se ține Joi în 30 Noemvrie n. c. ședință literară. Conferențiar: căpitanul Ioan Dăncilă, preot militar. Inceputul la ora 8 seara.

Pomenirea lui Avram Iancu. În ziua Sfinților Mihail și Gavril s'a ținut în Deva o serbare înălțătoare întru pomenirea eroului și martirului credinței sale, *Avram Iancu*, trecut la cele veșnice înaintea cu 50 ani. Festivitatea a întocmit-o Despărțământul Deva al «Asociațiunii». Serbarea a deschis-o dl Dr. Iustin Pop, prin câteva cuvinte potrivite. Președintele despărțământului, dl Dr. S. Câmpeanu, a rostit cu vântul comemorativ. S'au recitat poezii, s'au executat cântece de elevii școlilor locale și de corul meseriașilor, și s'au arătat, prin tablouri vii, scene din viața lui Iancu, tălmăcite prin cuvinte frumoase, alese de dna Lucreția Nicoară.

Din Vena. Societatea academică *România Jună* din Vena își serbează anul acesta împlinirea unei jumătăți de veac dela întemeierea sa. Se va tipări un almanah festiv, cu pagini scrise de cei mai distinși scriitori, d-ni: N. Iorga, I. Brătescu-Vonești, M. Sadoveanu, O. Goga, I. Agârbiceanu ș. a. M. S. Regina Maria va colabora la acest almanah. — România Jună va organiza serbări comemorative în toate orașele țării, în scop de a ridica un bust lui Mihai Eminescu la Cluj.

Ordonanță bine venită. Printr'o circulară telegrafică dată tuturor directorilor și directorilor din țara întreagă, ministerul instrucțiunii interzice cu desăvârșire elevilor să cerceteze cinematografe și anumite localuri de petrecere. Cei găsiți în asemenea localuri, vor fi eliminați fără discuțiune din toate școlile statului și particulare.

Calendarul Bunului Creștin cuprinde bogată materie instructivă și de distracție: articole despre înfăptuiri actuale, interesante povestiri, sfaturi și însemnări de folos, cântece alese, ilustrațiuni ș. a. S'a tipărit în ediție cu și fără sematism. Comenzile se fac la: *Librăria Arhidiecezană* în Sibiu.

Școală liberă de pictură în Cluj. Pictorul român *Alexandru Pop*, fost profesor la Academia de Belle-Arte din Budapesta, venind în Ardealul desrobât cu dorul de a-și pune cunoștințele artistice în serviciul neamului românesc, va deschide în Cluj la 1 Decembrie 1922 o școală liberă pentru toți cei înzestrați dela natură cu talentul picturii. Ne bucurăm de înființarea acestui nou templu al artei și sperăm că bunele intențiuni și marile jertfe ale maestrului vor fi pe deplin apretiate și sprijinite de public. Informații: la adresa dlui Alexandru Pop, directorul Muzeului Industrial în Cluj, strada Morii.

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, dar cu aripă câtră reînviere, a binevoit a colecta Inv. I. Giurgiu 140 Lei dela nuntași tinerilor Toma Șerb cu Elisaveta Muntean, nași fiind dl Ioachim Hentea cu dna. — Pentru prinos multumeste: *George Poponea*, președinte. *Stefan Duca*, secretar.

Dela prefectura poliției orașului Sibiu Având în vedere ordinul Direcțiunii Poliției și Siguranței generale București Nr. 80969/1922 învitat pe această cale, pe toți foștii internați români din lagărele germane cărora li s'au confiscat sume de bani și obiecte de valoare, ce aveau asupra lor, să anunțe în termen de 5 zile dela apariția acestei publicațiuni, la această Prefectură (ușa Nr. 8) toate datele ce au în legătură cu cele de mai sus, date necesare pentru a se putea cere și obține restituirea sumelor confiscate.

Nr. 568/1922

(208) 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Trâmpoale**, protopresbiteratul Abrud, declarată vacanță prin ordinul ven. Consistor Nr. 3653/1922, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreună cu acest post sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotației dela stat.

Între acestea, pe lângă locuință confortabilă în casa parohială, are și toate edificiile economice necesare, folosirea cimiterului plin de pomi roditori și porțiunea canonică de 14 jugăre pământ arător și fânat.

Concurenții sânt poftiți a-și înainta cererile, înzestrate cu documentele necesare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, în termenul deschis,

Redactor responsabil: Dr. George Proca.

și pe lângă observarea dispozițiilor reglementare a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în biserică spre a cânta și predica, eventual a celebra.

Oficiul protopresbiteral ort. rom. al Abrudului în înțelegere cu comitetul parohial respectiv. Abrud, 9 Noemvrie 1922.

Petru Popoviciu
protopop.

Nr. 51—1922

(200) 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de protopresbiter al tractului **Huedin**, înființat prin concludul Sinodului diecezan Nr. 66—1922, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreună cu acest post sânt:

1. Până la devenirea în vacanță a parohiei protopresbiterale **Huedin**, venitele din acea parohie în care se va stabili ori este stabilit parohul, care va fi ales și numit de protopop.

2. Dotațiunea protopresbiterală dela stat și din fondul general administrativ al Consistorului diecezan.

3. Retribuția din fondul protopopesc al tractului alimentat din contribuțiunile dela parohie.

4. Taxele legale dela vizitațiunile canonice. Concurenții îndreptățiți conform concludului congresual din anul 1888 Nr. prot. 111, să-și înainteze cererile înzestrate cu documentele cerute, în termenul arătat mai sus, Ven. Consistor diecezan din Cluj.

Huedin, din ședința comitetului protopresbiteral, ținută la 24 Octomvrie 1922.

Vasile Dobro,
notar.

Aurel Munteanu,
preș. com. prot.

Nr. 3752 Plen.

Aprobat

Cluj, din ședința consistorului diecezan plenar, ținută în 4 Noemvrie 1922.

Dr. Vasile Sava m. p.,
secretar.

Nicolae Ivan m. p.,
episcop.

Nr. 320/1922 prot.

(199) 3—3

Concurs repetit

Pentru întregirea parohiei de clasa III **Valendorf**, din protopresbiteratul Cohalm, se publică de nou concurs cu termen de 30 de zile.

Condițiile de salar împreună cu această funcțiune sânt cele stabilite în coala B pentru întregirea venitelor preoțești dela stat; este casa parohială, ecleje 3 jug. cat., parohul primește

dela fiecare familie cu car și plug una clae de grâu, dela celelalte una ferdelă de cucuruz.

Reflectanții îndreptățiți își vor înainta petițiile provăzute cu documentele necesare conform normelor în vigoare în termenul deschis subsemnatului, și până la publicarea termenului de alegere se vor prezenta în parohie în vre-o Duminică sau sârbătoare spre a face cunoștință cu poporul, a cânta și cuvânta la sf. Liturghie și, dacă sânt preoți, a și celebra.

Cohalm, la 26 Octomvrie 1922.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al Cohalmului în înțelegere cu comitetul parohial din Valendorf.

Emilian Stoica
protopresbiter.

Nr. 685/1922

(206) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. III **Răușor**, protopresbiteratul Făgăraș, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Concurenții sânt poftiți a și înainta cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis și pe lângă observarea dispozițiilor reglementare a se prezenta în comună spre a face cunoștința poporului.

Făgăraș, 26 Oct. 1922.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Făgăraș.

Nicolae Borzea,
protopop.

Nr. 686 1922

(207) 3—3

Concurs repetit

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III **Veneția de sus** se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Retribuțiunile împreună cu acest post sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc, iar concurenții cu prealabila încunoștințare a subscrisului se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în biserică, spre a cânta, cuvânta, respective a celebra.

Făgăraș, la 25 Oct. 1922.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Făgăraș.

Nicolae Borzea
protopop

A apărut și se vinde în **Librăria Arhidiecezană, Sibiu****Calendarul Bunului Creștin**

(Vechiul Calendar arhidiecezan)

pe anul 1923

Cuprinde bogată și interesantă materie, cu numeroase ilustrațiuni.

Amintim, din cuprinsul acestui Calendar, următoarele: Despre *încoronarea* MM. LL. Regele și Regina românilor, — cu cele mai frumoase ilustrații ale Suveranilor, a e Moștenitorilor de tron și altele; Despre eroul *Iancu*, marele dascăl *Gheorghe Lazar*, Mitropolitul *Andrei Șaguna*; Sfințirea bisericii încoronării la Alba-Iulia; Versuri a ese; Despre biserica românească; Cum să ne păstrăm sănătate; Însemnări economice; Cele mai bune povestiri: *Uriașul*; *Paricele* și *musca*; Istorioare și snoave cu haz; Povește, glume, — și altele, și altele.

Pe lângă ilustrațiile amintite mai sus, se găsesc în Calendar chipurile lui: *Avram Iancu*, *Andrei Șaguna*, chipul Coroanei de oțel a Regelui, și al Coroanei de aur a Reginei, Suveranii sub baldachin, Regele citind proclamația la Alba-Iulia, Poarta cetății ș. a.

În celelalte părți ale calendarului se află: Cronologia, zilele și lunile de peste an, mersul vremii; Însemnarea târgurilor, întocmite după luni, anunțuri ș. a.

Calendarul s'a tipărit în două ediții: o ediție cu *Șematismul* bisericii ort. române din arhidieceza de Alba-Iulia și Sibiu, cu «Evidență» pentru oficiile protopresbiterale, parohiale, catiheti și învățători, — și altă ediție, *fără Șematism*.

Prețul: { Ediția cu Șematism 15 Lei } plus porto postal Lei 4 și sânt a
„ fără „ 10Lei } se trimite înainte prin mandat postal.

== Librăriilor pentru desfacere peste 10 exemplare se dă rabat ==

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.